

Č. 34

Č. 34

Týrání svěřené osoby

§ 198 odst. 1 tr. zákoníku

U trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198 tr. zákoníku, je-li týranou osobou dítě, je pro naplnění znaku „týrání“ třeba vždy posuzovat konkrétní povahu a důraznost použitých opatření a výchovných metod, intenzitu, s níž je působeno na fyzickou nebo psychickou integritu dítěte. Pokud užitá prostředky a opatření přesahují pro dítě únosnou hranici a znamenají jeho fyzické utrpení nebo psychické strádání a jsou spojené s jeho ponižováním, čímž je ohroženo jeho blaho a tělesné nebo duševní zdraví, není podstatné, že pachatel trestá dítě z výchovných důvodů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. 8 Tdo 679/2019, ECLI:CZ:NS:2019:8.TDO.679.2019.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné T. H. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 2. 2019, sp. zn. 12 To 292/2018, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 2 T 53/2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 6. 9. 2018, sp. zn. 2 T 53/2018, byla obviněná T. H. uznána vinnou zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku, kterého se dopustila skutkem popsaným tak, že od přesně nezjištěné doby, nejméně od roku 2012 do 9. 8. 2017 v XY, v ulici XY v rodinném domě, v místě jejich společného bydliště, postupně vystupňovala fyzické a slovní útoky vůči svým nezletilým dětem AAAAA (pseudonym), a BBBBB (pseudonym) a od přesně nezjištěné doby, nejméně od roku 2014, též vůči svým nezletilým dětem CCCCC (pseudonym) a DDDDD (pseudonym), kdy nezletilé opakovaně fyzicky nepřiměřeně trestala tak, že je i několikrát týdně bila několika ranami vařečkou, ramínkem na šaty nebo lžicí na boty, a to přes zadek, záda, nohy či do hlavy, dále děti trestala ranami vařečkou přes dlaně a prsty nebo je koplá do těla, v několika případech nezletilé AAAAA a BBBBB v nočních

hodinách probudila za účelem dokončení zadaných prací, a tímto svým jednáním dětem v několika případech způsobila na těle podlitiny, nezletilé CCCCC a BBBBB také zaklekla na zemi, držela je rukama a zakrývala jim ústa, na všechny nezletilé vulgárně křičela, sprostě jim nadávala a ponižovala je, synovi BBBBB vyhrožovala mj. umístěním v diagnostickém ústavu, ničila jim jejich osobní věci, které dostali darem od prarodičů, přičemž nezletilý z obav z jejího jednání v několika případech před ní utíkali a schovávali se v domě, v jednom případě se nezletilá AAAAA v dubnu 2017 z obav před dalším bitím schovala na zahradě u domu a dne 25. 7. 2017 o pomoc svému dědovi panu L. H. zatelefonoval nezletilý BBBBB.

2. Za tento zločin byla obviněná odsouzena podle § 198 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon jí byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku za užití § 48 odst. 4 písm. d) tr. zákoníku jí bylo uloženo omezení, aby se ve zkušební době podmíněného odsouzení podrobila vhodnému programu psychologického poradenství.

3. Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací usnesením ze dne 13. 2. 2019, sp. zn. 12 To 292/2018, odvolání obviněné podané proti shora citovanému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala obviněná prostřednictvím obhájce z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, neboť její jednání nevykazuje znak týrání a subjektivní stránku zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku. Soudům vytkla, že se zabývaly pouze skutečnostmi svědčícími v její neprospěch, zatímco důkazy podložená zjištění, která mají zásadní význam pro právní posouzení věci, zcela přehlédly.

5. Podle obviněné se uvedeného zločinu nedopustila. Soudy nesprávně stanovily hranici mezi přísnou výchovou a týráním, která je velmi nejistá a choulostivá, a proto, aby byla dobře určena, bylo nutné zhodnotit všechny nabízející se faktory. V jejích výchovných metodách vůči dětem šlo pouze o přísnou výchovu, nikoliv o týrání, a přestože měla nestandardní výchovné metody, své děti netýrала. Vycházela z vlastních zkušeností, neboť byla velmi tvrdě vychovávána a přísně vedena, což vnímala jako normální, nikoli neadekvátní. Dané vzorce chování pramenící z primární rodiny posléze uplatňovala i vůči svým nezletilým dětem, což potvrdily vedle její matky i znalkyně z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. M. M., a z oboru školství a kultura, odvětví psychologie Mgr. L. Č., které současně konstatovaly, že obviněná je v roli matky zodpovědná, starostlivá a spolehlivá, a též upozornily, že na jejím jednání vůči dětem se podepsalo i nevydařené manželství

s M. H., v důsledku čehož na výchovu dětí zůstala v podstatě sama, zatímco její manžel se k ní stavěl zcela pasivně. Dovolatelka poukázala i na komplikovanou výchovu nezletilého syna BBBBB, který trpí osobnostní poruchou označovanou jako ADHD, v jejímž důsledku je jen velmi těžce zvládnutelný.

6. Za příčinu svého chování obviněná označila i permanentní stres, psychické i fyzické přetěžování spojené s péčí o velkou rodinu, tyto vlivy s tíhou rodičovské odpovědnosti měly nepochybně vliv na průběh výchovy jejích čtyř nezletilých dětí. Znalecký posudek z oboru školství a kultura, odvětví pedopsychologie, znalkyně PhDr. I. K., považovala za vadný a domáhala se vypracování revizního znaleckého posudku, který by závěr o týrání dětí buď definitivně potvrdil bez důvodných pochybností, anebo vyvrátil.

7. Z uvedených důvodů se neztotožnila s tím, že by čin spáchala v nepřímém úmyslu, a odmítla, že by jednala se srozuměním, že děti týrá, protože nebyla prokázána ani minimální představa o možnosti, že by svým způsobem výchovy mohla naplnit znaky zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 tr. zákoníku. K subjektivní stránce soudy nebraly do úvahy, že bylo prokázáno, že je starostlivou a pečující matkou, byť s přísnými výchovnými metodami, a byla negativně ovlivněna enormním psychickým i fyzickým vypětím spojeným s péčí o čtyři nezletilé děti poté, co se její manželství s jejich otcem rozpadlo. Závěry o vině nemají oporu ve výsledcích provedeného dokazování a jsou *contra legem*, neboť její jednání, které není trestným činem, nemohlo být na základě zjištěného skutkového stavu ani správně právně kvalifikováno. V té souvislosti připomenula rovněž zásadu presumpce nevinny a pravidlo *in dubio pro reo*, které měly soudy aplikovat a obžaloby ji zprostit.

8. K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřilo Nejvyšší státní zastupitelství prostřednictvím u něj působící státní zástupkyně, která za námitky nekorespondující s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. označila tvrzení o nesprávném hodnocení důkazů a neúplnosti provedeného dokazování s požadavkem na pořízení revizního znaleckého posudku, jakož i námitku proti porušení zásady *in dubio pro reo*, která se vztahuje výlučně k otázce zjišťování skutkových okolností, nikoliv k právnímu posouzení skutku (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2002, sp. zn. IV. ÚS 154/02).

9. Výhrady proti znaku týrání a subjektivní stránce, které mají právní povahu, nepovažovala za důvodné. Odkázala na článek 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, článek 16 odst. 1 a článek 19 Úmluvy o právech dítěte a § 884 občanského zákoníku dotýkající se rodičovské péče s tím, že je možné používat pouze takové výchovné prostředky a v takové míře, která je přiměřená okolnostem, přičemž je třeba je volit nejen s ohledem na věk a charakterové vlastnosti, případně osobní zvláštnosti dítěte, ale především také se zřetelem na povahu činu, od kterého má být dítě napříště odrazeno, aniž by přitom bylo nějak ohroženo zdraví dítěte a jeho rozvoj, při zachování jeho lidské důstojnosti. Uvedla, že v současné době je kulturní zvyk fyzického trestání dětí jevem nežádoucím.

10. V posuzované trestní věci však podle státní zástupkyně nešlo o účinnou korekci nežádoucího chování dětí, ale o jedinou krutou výchovnou metodu, která byla ze strany obviněné jakožto matky vůči dětem používána, a to v kombinaci s psychickým ponižováním, které spočívalo v nadávkách a dalším dehonestujícím chování. Obviněná zjevně překročila hranici trestání dětí, neboť z její strany šlo o agresivní bití, které je možné označit za tyranizující, a to tím spíše, že obviněná uvedený způsob zacházení s dětmi zvolila v důsledku ventilace emocí z neuspokojivého manželského soužití.

11. Ve zjištěném jednání státní zástupkyně shledala intenzitu potřebnou pro naplnění znaku týrání ve smyslu § 198 tr. zákoníku, neboť chování obviněné nelze považovat za přiměřený prostředek trestání jako součásti výchovy dítěte, protože ve svých důsledcích zanechal v psychice dětí negativní následky plynoucí z jeho vyššího stupně hrubosti i bezcitnosti prováděné dlouhou dobu. Takové jednání děti pocíťovaly přinejmenším jako bezohledné, hrubé, bolestivé a ponižující, tedy jako těžké přikofí, o čemž svědčí počínání samotných dětí, které se před obviněnou schovávaly a měly z ní strach a samy také krutosti obviněné oznámily.

12. Státní zástupkyně se ztotožnila se závěry soudů o naplnění subjektivní stránky v nepřímém úmyslu, protože obviněná si byla vědoma, že dětem působí útrapy. Obhajobu obviněné, že jednala v zájmu dětí v přesvědčení o řádném plnění svých rodičovských povinností, nepovažovala za opodstatněnou, naopak zavinění obviněné zahrnovalo jak její představu, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, tak i její srozumění s tím, že takové porušení nebo ohrožení způsobí. K tomu jí vysokoškolské lékařské vzdělání a její intelektové schopnosti i profese poskytovaly dostatečný prostor, a to i přesto, že sama pocítila přísnou výchovu. To, že sama vnímala fyzické trestání dětí jako nežádoucí, je zjevné z toho, že na veřejnosti jednání vůči dětem korigovala a chovala se k nim nenásilně a slušně. Míru společenské škodlivosti jejího činu nesnižují žádné okolnosti, neboť nebylo prokázáno, že by jí manžel a otec dětí nepomáhal, stejně jako nebylo prokázáno, že kapacitně péči o rodinu nezvládala, když pro své koníčky a zájmy si dokázala čas vždy zajistit. Naopak společenskou škodlivost zvyšuje to, že se popsáním způsobem chovala i ke svému nezletilému synu BBBBB trpícímu syndromem ADHD, který si zasloužil zvláštní zacházení. Z uvedených důvodů státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněné je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou

něnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

14. Dále Nejvyšší soud zkoumal, zda dovolání obsahuje takové výhrady, které naplňují označený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož je možné dovolání opřít, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jeho prostřednictvím je možné namítat zásadně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

15. Obviněná část výhrad v dovolání soustředila proti nesprávné realizaci důkazního řízení, neboť vytýkala, že soudy hodnotily jednostranně znalecké závěry a nevyhověly jejímu požadavku na zpracování revizního znaleckého posudku z oboru školství a kultura, odvětví pedopsychologie, a pokud ji uznaly vinnou na základě neúplného skutkového stavu, porušily zásadu *in dubio pro reo*. Těmito argumenty se snažila podpořit svoji vlastní verzi vystavenou na tvrzení, že šlo z její strany pouze o důslednou a přísnou výchovu, která na dětech nezanechala žádné, natož viditelné stopy.

16. K těmto námitkám, které nemají právní povahu, ale je jimi směřováno pouze ke zpochybnění učiněných skutkových zjištění, Nejvyšší soud předesílá, že se jimi zabýval jen potud, zda nedošlo k porušení zásad spravedlivého procesu ve smyslu článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (srov. stanovisko Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, uveřejněné pod č. 40/2014 Sb.), neboť z jiného důvodu neměl možnost správnost skutkového stavu přezkoumávat [srov. srovnávací materiál č. 36/2004, s. 298, 299 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2002, sp. zn. 3 Tdo 68/2002 (uveřejněné pod č. 16/2002 – T 396 v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu), a ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. 5 Tdo 482/2002 (uveřejněné pod č. 17/2002 – T 420 v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu), či např. usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. III. ÚS 732/02].

17. Nejvyšší soud neshledal z důvodů v rozhodnutí podrobně rozvedených v postupu soudů nižších stupňů podstatné nedostatky ani vady, které by svědčily o nedodržení zásad vztahujících se k řádnému objasnění věci bez důvodných pochybností (§ 2 odst. 5 tr. ř.), učiněné skutkové závěry neobsahují vytýkané nedostatky. Oba soudy nižších stupňů věnovaly potřebnou pozornost všem rozhodným okolnostem a důsledně všechny provedené důkazy hodnotily (§ 2 odst. 6 tr. ř.). Odůvodnění rozhodnutí opřené o skutkový stav zjištěný na základě řetězce navzájem si neodporujících nepřímých důkazů nelze *a priori* považovat za méně přesvědčivé než takové, které by vyplývalo z přímých důkazů, a to ani tehdy, bylo-li možno dokazování doplnit ještě o další nepřímé důkazy (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2013, sp. zn. IV. ÚS 2228/12).

IV. Důvodnost dovolání

č. 34

18. Obviněná v dovolání vytýkala vedle skutkových nedostatků především vady právních závěrů, protože brojila proti úmyslnému zavinění a vadnému posouzení pojmu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1 tr. zákoníku s tvrzením, že šlo pouze o přísnou výchovu.

19. S touto její výhradou se již zejména soud prvního stupně vypořádal, a to nejen v rámci prováděného dokazování, ale i se zřetelem na hmotněprávní stránku zločinu týrání svěřené osoby ve smyslu § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku. Soud posuzoval způsoby, jakými obviněná své děti trestala, a to ze všech rozhodných hledisek, mezi nimiž zdůraznil, že její výchovné metody vykazovaly vysoký stupeň hrubosti, necitlivosti, násilí a zlého nakládání, které trvalo několik let, což vedlo k závěru o naplnění týrání ve smyslu zločinu týrání svěřené osoby. Zdůraznil, že se u dětí rozvinul syndrom týraného dítěte, protože ho pocíťovaly jako příkoří, bály se jejich trestů, a jak psychicky, tak i fyzicky kruté zacházení je zraňovalo. Tím obviněná překročila meze možností užití výchovných metod podle § 884 odst. 2 občanského zákoníku.

20. Odvolací soud se s použitou právní kvalifikací ztotožnil a zdůraznil, že pro intenzivnost jednání obviněné je splněna i nezbytnost použití trestního postihu ve smyslu principu *ultima ratio* (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku), protože s ohledem na škodlivost činu je potřeba uplatnit její trestní odpovědnost a trestněprávní důsledky s ní spojené, neboť odpovědnost podle jiného právního předpisu zde nepostačuje (viz bod 13. odůvodnění přezkoumávaného usnesení).

21. Nejvyšší soud uvedené závěry považuje za správné a jen pro úplnost k námitkám obviněné uplatněným v dovolání dodává, že zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku se dopustí, kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách a páchá-li jej po delší dobu.

22. Jestliže v dovolání obviněná brojila proti tomu, že v tom, jakým způsobem své děti vychovávala a jakými výchovnými metodami na ně působila, byť byly přísné, nelze spatřovat naplnění znaku týrání, nemá tato námitka opodstatnění. Lze s obviněnou souhlasit, že ne každé přísné výchovné opatření proti dítěti musí být považováno za týrání, ale je třeba vždy posuzovat, jaká opatření a výchovné metody byly použity, jaká byla jejich povaha a důraznost, okolnosti, za nichž byly užity, jakož i intenzita, s níž bylo na fyzickou nebo psychickou integritu dítěte působeno. Výchovné metody proto nesmějí přesáhnout hranici, při které již dochází u dětí k utrpění, bolestným důsledkům, případně zraněním a k deformitám psychickém stavu. Výchova nesmí přerůst v týrání, za které se považuje zlé nakládání se svěřenou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pocíťuje jako těžké příkoří. Trvalost

pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Podle okolností případu může jít o zlé nakládání působením fyzických útrap, ale i o zlé nakládání v oblasti psychické. Nevyžaduje se, aby u svěřené osoby vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří (srov. rozhodnutí č. 20/1984-I. Sb. rozh. tr., přiměřeně též rozhodnutí č. 20/2006 Sb. rozh. tr.).

23. Obviněnou uplatněná obhajoba, že se z její strany jednalo pouze o přísná výchovná opatření, která považovala za zcela obvyklá podle svých zkušeností z dětství spojených s přísnými postihy své matky, nemůže obstát, protože její chování k dětem výrazně překročilo meze běžných výchovných metod vyjádřených např. v § 884 odst. 2 občanského zákoníku, podle kterého výchovné prostředky lze použít pouze v podobě a míře, která je přiměřená okolnostem, neohrožuje zdraví dítěte ani jeho rozvoj a nedotýká se lidské důstojnosti. K uvedenému je třeba zmínit, že se za výchovné prostředky v uvedeném smyslu nepovažují zdaleka jen negativní prostředky (sankce) a zejména ne jen tresty tělesné. Fyzické tresty na dětech jsou v některých evropských státech právními předpisy přísně zakázány. V České republice k této úpravě ještě výslovně přikročeno nebylo, ale nelze říci, že by právní úprava trestání dětí podporovala. Výchovnými prostředky by se měly rozumět především prostředky aktivující a prevenční. Výchova je nezbytnou složkou rodičovské odpovědnosti, způsob výchovy však musí odpovídat individuálním předpokladům každého dítěte. Výchovné prostředky musí být využívány podle stejných pravidel, podle kterých má probíhat samotná výchova, tedy tak, aby podporovaly rozvoj dítěte, neohrožovaly jeho život a zdraví a nedotýkaly se jeho důstojnosti. Pojem přiměřených výchovných prostředků je třeba vyložit v kontextu s § 81 až § 117 občanského zákoníku upravujících všeobecná osobnostní práva, která se týkají každého člověka, tedy i dítěte (srov. MELZER, F., TÉGL, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975. Praha: Leges, 2016, s. 1478). Je vhodné též dodat, že tělesné tresty jsou považovány za zásah do lidské důstojnosti, jde o zásah do tělesné integrity trestaného dítěte (viz články 3 a 4 Listiny základních práv Evropské unie).

24. Podle těchto pravidel jsou stanoveny hranice, jež je nezbytné respektovat v rámci rodičovské odpovědnosti, a nelze přisvědčit obviněné, že by se překročení těchto hranic nedalo z hlediska trestněprávní odpovědnosti za jejich exces vymezit. Lze rozpoznat, kdy jde o přijatelné výchovné prostředky, neboť ty jsou založeny na rozumné míře přiměřenosti jejich použití. Taková míra je do značné míry závislá na věku dítěte, jeho rozumové vyspělosti, temperamentu apod., od nichž se odvíjí oprávněnost rodičů vynutit si určité chování dítěte, které zákon charakterizuje jako použití přiměřených výchovných prostředků. Ty lze použít jen v podobě a míře, která je přiměřená okolnostem, za nichž je nutné je použít. Tato oprávnění rodičů jsou však omezena tím, že se rodiče nesmí dotknout důstojnosti dítěte a jakkoliv ohrozit jeho zdraví, jeho tělesný a citový, rozumový a mravní vývoj.

Svůj základ má toto ustanovení v Úmluvě o právech dítěte (Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.), zejména v člancích 16 a 19, které poskytují ochranu dětem před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, apod. (srov. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo. § 655–975. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 924, 925).

25. Uvedená kritéria obviněná svými výchovnými metodami vůči dětem nedodržela. Naopak to, jak se k dětem chovala, jakými prostředky a za jaké prohřešky je trestala, jakým způsobem s nimi nakládala, a to se zřetelem jak k jejich věku, tak i mravní vyspělosti, svědčí o tom, že se nejednalo o výchovu ve smyslu rodičovské péče, ale o kruté, trýznivé a ponižující zacházení, jímž své děti trestala a týrala nejen fyzicky, ale i psychicky.

26. Pro úplnost je třeba podle závěrů soudů shrnout, že v době ve skutku vymezené uvedeným způsobem týrala své děti, které byly ve věku od tří do třinácti let, opakovaně je bila nejen rukou, ale i za pomoci různých předmětů (ramínka na šaty, lžice na obouvání), kopala je do různých částí těla, včetně hlavy. Způsobovala jim navíc psychické útrapy bezdůvodným nočním buzením, vulgárními nadávkami, urážela je, ponižovala, ničila osobní věci, vyhrožovala jim apod. Přitom nešlo o ojedinělé takto negativní působení na děti, ale o velice často se opakující trestání, které v prohřešcích, o něž se údajně mělo jednat, nemělo opodstatnění. Tresty psychické i fyzické byly velmi intenzivní, neboť na tělech dětí zanechaly podlitiny či v nich vyvolávaly obavy a strach. Samy již tato strádání nebyly schopny snášet a vydržet, a proto hledaly pomoc dědečka jako jiné dospělé osoby, jíž jediné důvěřovaly.

27. V reakci na námitku obviněné je rovněž vhodné uvést, že není pro závěr o tom, že šlo o týrání, rozhodné, že žádné z týraných dětí nebylo v důsledku jednání vážněji zraněno (s výjimkou podlitin a modřin) a nemuselo vyhledat lékařské ošetření, neboť se nevyžaduje, aby u svěřené osoby vznikly týráním následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho hrubost a bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří (srov. rozhodnutí č. 20/1984-I. Sb. rozh. tr.). Z hlediska posouzení intenzity jejího činu a působení na fyzickou i psychickou integritu jejich dětí je významné, že šlo o velmi hrubé, často bolestivé a ponižující chování, které i volbou prostředků (použitých nástrojů k bití) svědčilo o tvrdosti a bezohlednosti, vůbec nerespektující věk a rozumovou vyspělost dětí, jejich citlivost, případně únavu a způsobilost vyplnit přání a požadavky matky. Podstatná pro nepříznivý dopad na děti z hlediska výrazné intenzity byla trvalost krutého zacházení, v jejímž rámci se opakovaly, střídalily a prolínaly různé formy, jimiž obviněná své děti týrala, což umocňovalo necitelné a hrubé zacházení s dětmi. Zjištěné hrubé chování je nutno posuzovat jako celek, tedy jako soubor ataků, které v průběhu let nabývaly na četnosti a intenzitě. Není proto pochyb o tom, že jej všechny čtyři poškozené děti chápaly jako těžké příkoří, o čemž

svědčí i to, že starší z dětí „přebíraly vinu“ na sebe, aby před matkou a jejími krutými tresty ochránily své mladší sourozence.

28. Nebylo možné přisvědčit výhradám obviněné, že by u dětí nedošlo k následkům tohoto jejího jednání, protože, jak již soudy správně zjistily, všechny děti trpí syndromem CAN (*Child Abuse and Neglect*), což je syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, který je definován jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu vývoje dítěte, jenž vznikne v důsledku jakéhokoliv nenáhodného vědomého jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Jde o soubor negativních důsledků špatného zacházení s dítětem (srov. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo. § 655–975. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 926). Právě toto zjištění (vyplývající ze znaleckého zkoumání dětí) svědčí o tom, že nebylo možné přisvědčit obviněné, že by tvrdé a kruté zacházení s dětmi bylo pouze nutným a byť přísným, přesto však podle ní spravedlivým výchovným opatřením. Zejména tato skutečnost dosvědčuje, že nešlo o běžné potrestání dítěte za prohřešek v chování, ale o trvale tvrdé a surové zacházení, nadměrné nezdůvodnitelné trestání neadekvátní z pohledu volby metod i prostředků (srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2018, sp. zn. 8 Tdo 464/2018).

29. Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud nemohl přisvědčit obviněné, že by své děti netýrала ve smyslu skutkové podstaty podle § 198 odst. 1 tr. zákoníku, naopak se ztotožnil se soudy obou stupňů v tom, že šlo o naplnění pojmu týrání jako znaku objektivní stránky tohoto trestného činu.

30. Jen pro úplnost a nad rámec námitek obviněné je vhodné zmínit, že kromě naplnění znaků základní skutkové podstaty byly soudy správně vymezeny i okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 2 písm. c), d) § 198 tr. zákoníku. Ze všeho, co soudy objasnily, vyplynulo, že obviněná se předmětného jednání dopouštěla současně na čtyřech jí svěřených osobách (nezletilých dětech), což svědčí o naplnění znaku „nejméně na dvou osobách“, byť s různou dobou u některých dětí. Vzhledem k tomu, že se činu dopouštěla po dobu několika roků, protože její trestné jednání je datováno od roku 2012 do 9. 8. 2017, naplnila i přitěžující okolnost spočívající ve znaku „po delší dobu“, za něž se považuje doba řádově několika měsíců (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1934–1936).

31. Nejvyšší soud se poté též vypořádal s dovolacími námitkami obviněné, jimiž soudům vytýkala, že dostatečně nezkoumaly naplnění subjektivní stránky zločinu, jenž jí je kladen za vinu, a neshledal je opodstatněnými.

32. Na podkladě všech uvedených zjištění Nejvyšší soud v souladu se soudy nižších stupňů shledal, že obviněná činem, jenž jí je kladen za vinu, naplnila po formální stránce skutkovou podstatu zločinu podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku. S ohledem na všechny uvedené skutečnosti je třeba zdůraznit, že jde

o čin společensky velmi škodlivý, neboť všechny děti trpí v důsledku trestného jednání obviněné syndromem týraného dítěte (CAN), a ponесou si tedy uvedené důsledky, jimž byly činem obviněné vystaveny, do budoucnosti, a to mimo jiné i proto, že šlo o dlouhodobý stupňující se proces, který závažnost činu podtrhuje.

č. 34

33. Ze všech těchto důvodů, když Nejvyšší soud v projednávané trestní věci neshledal ve skutkových ani právních závěrech soudů obou stupňů obviněnou vytýkané nedostatky, její dovolání posoudil coby celek jako neopodstatněné.